

λά ἔτη προσωπικὴν φίλῃν καὶ ἀκόλουθον τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Δρ. Στάνλεϋ συνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οὐδέποτε ἔζησε μέχρι τοῦ γάμου του, ἔκτοτε δὲ βαθμυδὸν προσήλθεν εἰς τοὺς ἐκλεκτοτέρους κύκλους τῆς λονδινεῖου κοινωνίας.

Ἡ Λαίδη Αὐγούστα ἀπεδείχθη λίαν ἀξιοθαύματος καὶ ἐντελὴς σύζυγος. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς ὁ οἶκος αὐτῶν ἐν Βενδμινστέρῃ ἦτο ἐν τῶν καλλιτέρων ἐντευκτηρίων τοῦ Λονδίνου. Συνεμερίζετο μετ' ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πάντας τοὺς κόπους καὶ φροντίδας τοῦ συζύγου της, ὅταν δὲ ἀπέθανε τὸ 1876, εἰλικρινῶς ἐθρήνησαν αὐτὴν πλοῦσοί τε καὶ πένητες.

Εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα περὶ τῶν σπανίων φιλολογικῶν προσόντων τοῦ Στάνλεϋ, περὶ τῆς φήμης αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος, καὶ περὶ τῆς φιλελευθέρως διαχειρίσεως τῆς μονῆς παρ' αὐτοῦ. Ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἀρχηγὸς πάντοτε προήσπιζεν ἀφόβως τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀνεξίθνησκάϊαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην· ἐντεῦθεν εἶχε θερμούς φίλους ἐκ πάντων τῶν θρησκευμάτων. Ἦτο συγγραφεὺς διαφόρων ἔργων· κατὰ τὰς τελευταίας δὲ ἡμέρας τοῦ βίου του ἔγραψε θαυμάσια σχόλια ἐπὶ τῆς ἐπιθεωρηθείσης ἐκδόσεως τῆς Νέας Διαθήκης. Ἀπεβίωσε δὲ τῇ 16 Ἰουλίου 1881 ἐν ἡλικίᾳ 66 ἐτῶν. Ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ ἐθρηνήθη παρὰ πάσης τῆς Ἀγγλίας.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ κατεχωρίσαμεν εἰκόνα τοῦ μεγάλου περιηγητοῦ Στάνλεϋ καὶ ἀνεγράψαμεν καὶ ἡμεῖς μετ' ἄλλων τὴν εἰδῆσιν ὅτι ἀπεβίωσεν. Εὐχαρίστως ὁμῶς ἀνακοινοῦμεν σήμερον τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις ὅτι δὲν ἦτον ἀληθὴς ἡ εἰδῆσις ἐκείνη. Εἶχε πρὸντι ἀσθενήσει λίαν βαρέως ὁ ἐξοχος ἀνὴρ καὶ μάλιστα καὶ διαθήκην συνέγραψεν, ἀλλ' ἀνέρωσε καὶ εὐρέθη εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν περιήγησίν του.

ΕΞΑΣΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΤΡΩΑΔΙ ΕΝ ΕΤΕΙ 1879 *

Ὅταν κατὰ τὴν παρελθούσαν ἀνοιξὶν ἐδεξάμην τὴν πρόσκλησιν τοῦ Δρος Σχλιέμαν νὰ τὸν βοηθήσω εἰς τὰς ἐν Τρωάδι ἀνασκαφὰς του, παρεκινήθη νὰ τὸ πράξω κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅτι, στρέφων τὰ νῶτα εἰς τὴν Εὐρώπην, θὰ ἡδυνάμην οὕτω ἐπὶ τινὰ χρόνον νὰ ἀποφύγω τὰς πολυειδεῖς ἀσχολίας αἵτινες ἠπειλοῦν νὰ με κατασυντρίψωσι. Δὲν ὑπόπτευον ὅτι αὕτη ἐκείνη ἡ ἐνασχόλησις ἀφ' ἧς βαθμυδὸν ἀπεσυρόμην ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἡ ἐξάσκησις δηλ. τῆς ἱατρικῆς, θὰ μοι ἐγίνετο ἐκεῖ ἐπαχθὴς διὰ τὴν ἀφθονίαν της. Μόλις ἤμην μίαν ἡμέραν ἐν τῷ Ἰλίῳ, ἢ νὰ λαλήσω ἥττον δογματικῶς ἐν Ἰσαρλίκ,

* Τὴν πραγματείαν ταύτην γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐξόχου ἱατροφιλοσόφου Βιρχωβίου μετεφράσαμεν ἐκ τοῦ περιπτύστου συγγράμματος τοῦ Δρ. Σχλιέμαν, ὁ Ἰλῖος, ἐν ᾧ εἶναι καταχωρισμένη ἐν παραρτήματι.

ἐργάται τινες ἀσθενεῖς ἤχθησαν πρὸς ἐμὲ ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Δρος Σχλιέμαν, τοῦτο δὲ ἤρκεσεν ὅπως διαδοθῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν βόρειον Τρωάδα ἡ εἰδῆσις ὅτι Ἐφένδης τις νεωστὶ ἀφίχθεις ἦτο μέγας ἱατρός. Οἱ ἐργάται ἀριθμοῦμενοι ἀπὸ 120 ἕως 150, οἵτινες ἤρχοντο καθ' ἑκάστην πρωΐαν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ἐξ ὅλων τῶν πλησιοχώρων μερῶν, ὡς καὶ οἱ πολυαριθμοὶ ἐκείνοι οἵτινες ἔφερον τροφὰς καὶ λοιπὰ χρειώδη, ἐφρόντισαν, ἐν χώρᾳ ἐνθα οἱ ξένοι εἰσι καθ' ἑαυτοὺς λίαν ἀσυνήθης θέα, νὰ διεγείρῃσι τὴν γενικὴν περιέργειαν.

Μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶπω ἐὰν ἦναι εἰς πράγματι ἱατρός ἐν Τρωάδι. Καίτοι περιῆλθον τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδραμυττείου, δὲν ἀπήντησα οὐδαμοῦ τοιοῦτον ἄνθρωπον. Οὔτε καὶ ἐμπειρικὸν κατ' ἐπάγγελμα ἀπήντησα ποτέ. Μόνον οἱ ἱερεῖς μεταχειρίζονται τρόπους τινὰς πρὸς θεραπείαν, πρὸ πάντων δὲ εἰσι λίαν ἐπικίνδunami φλεβοτόμοι. Ὁ Δρ. Σχλιέμαν δικαίως κατήγγειλε τὴν συνήθειαν ταύτην, καὶ ἀνέφερεν (ἐν ἐτέρῳ αὐτοῦ συγγράμματι) τοιοῦτον ἱερέα ὅστις ἐφλεβοτόμησε δεκαεπταετὴ κόρην, ἐπτάκις ἐντὸς ἐνὸς μηνός.

Φαρμακεῖον εἶναι ἐξίσου ἀγνωστὸν τι χρῆμα ἐν Τρωάδι ὡς καὶ ὁ ἱατρός· ἡναγκαζόμεθα νὰ στέλλωμεν διὰ τὰ ἱατρικὰ εἰς τὰ Δαρδανέλια, εἰς ἀπόστασιν ἕξ ἢ ὀκτὼ ὥρων, ὅταν ὑπεχρεούμεθα νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν προμήθειάν μας· ὅταν δὲ κατὰ τὴν εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ὁδοιορίαν μου, ἤλθον εἰς τὸ χωρίον Γιεγκλί, καὶ ἕνεκα ἐλλείψεως καταλλήλων φαρμάκων ἔγραψα συνταγὴν δι' ἀσθενῆ γυναῖκα, ὁ σύζυγος αὐτῆς μοι εἶπεν εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐρωτήσεώς μου ἐὰν ἡδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ ἐκεῖ ἡ συνταγὴ, ὅτι θὰ μετέβαινε πρὸς τοῦτο εἰς τὴν νῆσον Τένεδον, ἥτοι θὰ ἔκαμνε ταξίδι. Τὸ παράδοξον δὲ εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ἐφαίνοντο ἀγνοοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ οἰκιακὰ θεραπευτικὰ μέσα. Τὸ χαμόμηλον φύεται εἰς πολλὰ μέρη εἰς τὴν μεγάλην ἀφθονίαν, ὥστε ἡ ὁσμὴ του πληροῖ ὅλον τὸν ἀέρα, ὡς τὸ μαγειρεῖον νοσοκομείου τινος τῆς Δύσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἀπήντησα δυσκολίαν τινα νὰ καταστήσω τὸ φυτὸν γνωστὸν εἰς τὸν λαόν καὶ νὰ εἰσαγάγω τὴν χρῆσίν του. Εὐτυχῶς εἶχομεν ἀφθονίαν ἱατρικῶν. Ὁ Δρ. Σχλιέμαν ἦτον εἰς παρελθόντα ἔτη ὑποχρεωμένος νὰ θεραπεύῃ ἀσθενεῖας ἐν Τρωάδι, καὶ τὸ ἱατρικὸν κιβώτιόν του εἶχεν ἀφθονον προμήθειαν τοιούτων. Καὶ ἐγὼ εἶχον μετ' ἐμοῦ πλῆρες φαρμακευτικὸν κιβώτιον. Καίτοι δὲ τὸ ἔλαβον μετ' ἐμοῦ ὅπως οὐκ ἔστιν ἀποστέλλω, ἀπεδείχθη τοῦτο λίαν χρήσιμον. Εὐτυχῶς ὁμῶς ὀλίγην ἔσχον ἀνάγκην νὰ τὸ μεταχειρισθῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

Ἡ ἐξάσκησις συνίστατο κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ὑποδοχὴν ἀσθενῶν κατ' οἶκον. Πλὴν τῶν ἐργατῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων οἵτινες ἡσυχολοῦντο εἰς τὰς ἀνασκαφὰς, ἄνθρωποι ἤρχοντο ζητοῦντες βοήθειαν ἐξ ὅλων τῶν πέριξ μερῶν ἐξ ἀποστάσεως δύο ἢ τριῶν ὥρων. Τινὲς ἤρχοντο πεζῇ, ἄλλοι ἐφ' ἵππου καὶ ἄλλοι ἐπὶ ὄνου. Ἐξαιρέσει μικρῶν ἀμαξίων, ἅτινα ἔχουσι ξυλί-

νους δίσκους ἀντὶ τροχῶν, δὲν ὑπάρχουσι μέχρι τῆς σήμερον ἐν Τρωάδι οὔτε ἀμαζαὶ οὔτε ὁδοὶ πραγματικοί. Καὶ αἱ γυναῖκες ἐπομένως ἐπιβαίνουσι ἵππων ὅταν ἔχωσι νὰ διανύσωσι μακρὰν ἀπόστασιν. Ἀπαξ μόνον ἀσθενῆς τις, δυστυχῆς φθισιώσα κόρη, εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ἀσθενείας, ἤχθη πρὸς ἐμὲ ἐν τὸς μεγάλου καλάθου κρεμαμένου ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ἵππου καὶ ὡς συνήθως πρὸς ἰσοζύγιον ἀπὸ τοῦ ἐτέρου μέρου, ἐκρέματο ἕτερος κάλαθος.

Ἐνωρὶς τὴν πρῶταν ὁλόκληρος ὄμιλος προσώπων ζητούντων βοήθειαν, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδες συνηθροίζοντο πρὸ τῶν ξυλίνων παραπηγμάτων ἡμῶν. Ἐκάθηντο δὲ χαμαὶ εἰς μακρὰν γραμμὴν ἐν τῇ σκιᾷ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μαγειρείου ὅπερ ἦτον ἀπέναντι τῶν παραπηγμάτων μας, καὶ ἀνέμενον μεθ' ὑπομονῆς μέχρ' οὗ ἔλθῃ ἡ σειρὰ των. Περὶ τὸ τέλος τῆς διαμονῆς, ὅταν ἡ φήμη περὶ ἐμοῦ εἶχε ἐκταθῇ, δεύτερος ὄμιλος ἤρχετο περὶ τὴν μεσημβρίαν, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν μᾶλλον ἀπομακρυσμένων μερῶν.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξάσκησιν ταύτην προσετέθη καὶ ἑτέρα ἢ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν πασχόντων μεταβάσις. Τοῦτο ἰδίᾳ ἐγένετο διὰ τὸ πλησιέστερον ἑλληνικὸν χωρίον τὸ Καλιφατλί, κείμενόν ἐπὶ τῆς πεδιάδος τὴν ὁποίαν κατὰ τὰς πλείστας τῶν ἐκδρομῶν ἡμῶν διηρχόμεθα, ἰδίᾳ ὅτε μετεβαίνομεν εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς τύμβους ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Ἐνίοτε ἐπιστρέφοντες ἀργὰ τὴν ἐσπέραν, εὐρίσκομεν ἀνθρώπους περιμένοντας καὶ δὲν δύναμαι ἱκανῶς νὰ ἐπαινέσω τὴν εὐμενῇ ὑπομονὴν τοῦ φίλου μου Σχλιέμαν, ὅστις μεθ' ὅλον τὸ λῖαν ἐπείγον τῶν υποθέσεων του, καὶ πολλάκις μεθ' ὅλον τὸν ὑπερβολικὸν κάματον, οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἀνυπομονήσας ἐνεργῶν τὸ βαρὺ ἔργον τοῦ διερμηνέως, καὶ ἐξηγῶν τὰς συνταγὰς μου με λεπτομερεῇ καὶ δημῶδη τρόπον μετὰ τῆς μεγαλητέρας φροντίδος καὶ προσοχῆς. Ὅπουδ' ἦτοτε καὶ ἂν ἐπορευόμεθα ἀσθενεῖς μᾶς περιέκυκλουν, τῆς προσοχῆς αὐτῶν ἐγερθείσης ἐκ τῶν ἀνακοινώσεων τῶν ἐργατῶν ἡμῶν ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὴν ὁδοποιρίαν ἡμῶν διὰ τῶν ὁρέων τῆς Ἰδῆς, ἡ πρώτη κατὰ τὴν πρῶτην πράξις ἦτο συνήθως νὰ ἐπιθεωρῶμεν ἐκεῖνους οἵτινες ἐξήλθον βοήθειαν ἐν πλήρει ἀγορᾷ. Εἶτα ἐπηκολούθει, οὐχὶ σπανίως, ἡ αἴτησις νὰ ἐπισκεπτώμεθα τοὺς σπουδαιότερον ἀσθενούντας κατ' οἶκον.

Κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ἀσθενεῖς μου ἦσαν Ἕλληνες, καὶ αἱ κατοικίαι αὐτῶν ἦσαν κυρίως ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι καὶ κώμας· ἰδίᾳ (πλὴν τοῦ Καλιφατλί) τὸ Ῥένκιό ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸ Γενί-Κιο καὶ Γενισέρ ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου. Καὶ τοῦρκοι δὲν ἔλειπον. Ὁ τοῦρκος ὑπάλληλος ὅστις εἶχε σταλῇ ὑπὸ τοῦ -ὕπουργείου εἰς Ἰσραλίκ, ὡς καὶ οἱ δέκα χωροφύλακες τοὺς ὁποίους ὁ Δρ. Σχλιέμαν πάντοτε εἶχεν ὡς φυλακὴν καὶ φρουράν, παρεῖχον καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος των. Τὰ τουρκικὰ χωρία ἰδίᾳ τὸ Σιβλάκ καὶ τὸ Κουμκαλὲ παρεῖχον τοὺς ἀσθενεῖς των ἔτι δὲ καὶ ὀθωμανίδες ἐφέροντο. Πρὸς τούτοις ἤρχοντο Γύφτοι οἵτινες ζῶσιν ἐν τῇ χώρᾳ πολυάριθμοι, ἐν μέρει ὡς νομάδες, ἐν μέ-

ρει ὡς κάτοικοι τεχνίται, πρὸ πάντων σιδηρουργοί. Καὶ οἱ ἐργάται ἡμῶν προήρχοντο ἐκ πολλῶν ἐθνῶν· ἐν αὐτοῖς ἦσαν Βούλγαροι, Ἀρμένιοι καὶ Πέρσαι. Εὐκολον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ποῖα ἐνόχλησις καὶ ὁποῖα ἀπώλεια χρόνου ἦτον ἐν τῇ ἀναμίξει ταύτῃ τῶν ἐθνοτήτων καὶ τῶν γλωσσῶν, νὰ διεξάγῃται ἡ ἐξέτασις τῶν ἀσθενῶν καὶ ἐξήγησις τῶν συνταγῶν, ὅπερ ἔδει πολλάκις νὰ γίνεταί διὰ δύο ἢ πλείονων διερμηνέων. Ἐνίοτε ἐπερηχόμεθα εἰς ἀπελπισίαν μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοηθῶμεν διότι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δημῶδει νεο-ἑλληνικῇ διαλέκτῳ δὲν δύναται τις νὰ ἐννοηθῇ ἐκεῖ ὅπως ἐννοεῖται ἐν Ἀθήναις. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι δὲν κατωρθώσαμεν νὰ βεβαιώσωμεν ἂν ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ ἐκείνῃ διαλέκτῳ ὑπάρχει ἀκριβὲς ἑκφρασις διὰ τὴν διάρροιαν.

Ἐν γένει ἐξεπλάγην εὐρὼν ἰσχυροὺς καὶ ὑγιεῖς ἔχοντας κατοίκους καὶ αὐτὴ ἡ ἐμφάνεια τῶν γυναικῶν ἐδείκνυε εὐνοϊκὴν ἀντίθεσιν πρὸς ἐκείνην ἣν εἶδον, καὶ τοὶ μόνον ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Χρυσουπόλει. Ἐνῶ ἐν ταῖς μεγάλας ταύταις πόλεσι τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν, καθ' ὅσον ἡδύνατό τις νὰ ἴδῃ αὐτὰ, ἐδείκνυν φοβεράν ὠχρότητα, μάλιστα δὲ ἀναιμικὴν καὶ μαραμμένην ὄψιν, εὐρον τὰς γυναῖκας τῆς Τρωάδος, καὶ αὐτὰς ἔτι ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν πυρετῶν, ἂν μὴ ἀνθηράς, τοῦλάχιστον ἦττον ὠχράς καὶ καθαρωτέρας χροιάς ἢ ὅσον εἶναι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἑλλῆως πληθυσμοῦ τῶν μεγάλων ἡμῶν πόλεων. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς εὐρωστο-άτων καὶ καλῶς κατηρτισμένων ἀναστημάτων, ἐν δὲ τοῖς ἡλιοκαέσιν αὐτῶν προσώποις ῥοδόχροαι παρειαὶ δὲν σπανίζουσι.

Καὶ ὅμως ἦτο ἰδιαιτέρως κρίσιμος ἐποχὴ. Αἱ τεσσαράκοντα ἡμέραι τῆς νηστείας ἐπλησίαζον εἰς τὸ τέρμα των, καὶ ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἦτον ἐν καταστάσει ἐξαντλήσεως, ἥτις ἡδύνατο νὰ μετρηθῇ ἐπακριβῶς ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν παρατηρουμένης ἐλάσσονος ἐργασίας. Ὅταν ἡ πρώτη ἀσθενὴς γυνὴ εἰς ἣν ἐλάλησα, πρόσωπον ἐξηντημένον ἐκ τοῦ μακροχρονίου πυρετοῦ, μὲ ἡρώτησε τί ἔπρεπε νὰ τρώγῃ, καὶ διέταξα αὐτῇ ἀφρονον τροφὴν, οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγην ἀκούσας ὅτι ἡ νηστεία ἀποκλείει οὐ μόνον τὸ κρέας ἀλλὰ καὶ τὰ ὠὰ καὶ τοὺς ἰχθύς, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπαλλαγή οὔτε διὰ τοὺς ἀσθενεῖς οὔτε διὰ τοὺς παῖδας. Ἐπὶ τεσσαράκοντα συνεχεῖς ἡμέρας ἡ νηστεία τηρεῖται μετὰ τῆς μεγαλητέρας αὐστηρότητος παρ' ὀλοκληροῦ τοῦ πληθυσμοῦ.

Πρὸς τῇ ἐκ τῆς νηστείας παραγομένῃ ἀτροφίᾳ ἔρχεται καὶ ὁ πυρετός. Ἡ πενίας τῆς Τρωάδος εἶναι γνωστὴ χώρα τοῦ πυρετοῦ, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐκπλήττηται τις ἐπὶ τούτῳ. Μεγάλα ἔλη καὶ τέλματα ἐκτείνονται εἰς πάσας τὰς διευθύνσεις. Διάφοροι ποταμοὶ καὶ ῥύακες ἀφανίζονται ἐν αὐτοῖς καὶ πληροῦσι τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν στρώματα δι' ὕδατος. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου ὁ Σκάμανδρος εἶχε πλημμυρῆσαι καὶ εἶχε πληρώσει τὴν πεδιάδα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Κατὰ τὴν πρῶτην ἐβδομάδα τοῦ Ἀπριλίου

όλοκληρος ἡ γῆ ἐπὶ τῆς δυτικῆς αὐτῆς πλευρᾶς ἦτον ἔτι ἐστρωμένη διὰ πυκτῆς ἰλύος, πληρούσης πάσας τὰς ὁδοὺς. Εἶτα ἡ ἐξάτμισις ἤρξατο, κατὰ δὲ τὴν ἐσπέραν ἀπόζουσα ὁμίχλη ἐπεκράτητο τῆς πεδιάδος. Οἱ διάφοροι ῥυαχες τοῦ Καλιφατλί Ἀσμάκ ἤρξαντο μετ' οὐ πολὺ μεταβαλλόμενοι ἐκ ῥεόντων ρευμάτων εἰς ἀλύσεις σταθμευόντων ἐλῶν καὶ τελμάτων. Ἐν συντόμῳ πάντες οἱ ὅροι ὑπῆρχον πρὸς σχηματισμὸν μiasματικῶν νοσημάτων, διότι συγχρόνως καὶ ἡ θερμokraσία τοῦ ἀέρος νῦξανε ταχέως, καὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν εἰχομεν οὐχὶ σπανίως ἐν τῇ σκιᾷ 20, 22 καὶ ἔτι πλείονας βαθμοὺς τοῦ ἑκατονταβάθμου θερμόμετρου.

Οὐδὲν ἤττον δὲν εἶδον οὔτε ἄπαξ μόνον μίαν περιπτώσιν κακοήθους πυρετοῦ. Ὡς λέγουσιν οἱ κάτοικοι, μόνον οἱ Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος φέρουσι τὴν αὐξησιν ταύτην τῶν μiasματικῶν νοσημάτων. Ἡμεῖς διετελέσαμεν ἐντελῶς ἀπηλλαγμένοι καίτοι δὲ ἠκολουθήσαμεν οὐδὲ μίαν ἡμέραν τὸν γνωστότατον κανόνα, νὰ μὴ μένωμεν ἐν υπαίθρῳ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ποσάκις διηρχόμεθα ἐπιπτοι ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων ἢ τῆς σελήνης τὴν ἀπόζουσαν πεδιάδα! Ἐνίστε μετὰ τοιαύτας ἐλάσεις, αἵτινες ἦσαν συνήθως μακρόταται καὶ ἐπίπονοι, ἠσθάνθημεν τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἐλαφρὸν βάρος εἰς τὴν κεφαλὴν, ὥστε χάριν προφυλάξεως ἐλάμβανον ὀλίγην κινίην, ἀλλ' οὐδὲν ἔχνος πυρετοῦ παρετηρεῖτο. Μεταξὺ τῶν κατοίκων, διαλείπων πυρετὸς, κατὰ τὸ πλεῖστον τεταρταῖος, ἦτον ἡ ἐπικρατοῦσα ἀσθένεια, ἀλλ' ἐν γένει ἐλαφρὸς, καίτοι συχνάκις αἱ νέαι προσβολαὶ ἀνεφαίνοντο ὡς ἐκ προηγουμένως ὑπαρχούσης μiasματικῆς καταστάσεως ἐκ χρόνιου πυρετοῦ. Οἰδήματα τοῦ σπληνὸς εἰσὶ κοινὰ μεταξὺ τῶν κατοίκων καὶ ἐκφράζονται συνήθως διὰ τῆς λέξεως σπλῆν' πρὸς παράστασιν τῆς ἀσθενείας· ἀλλὰ πολλαὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ὅμοιαι ἀσθένειαι χαρακτηρίζονται διὰ τοῦ αὐτοῦ ὅρου. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι ἡμέραν τινὰ μικρὸς παῖς ἤχθη πρὸς με μετὰ μέγαν ἐχινόκοκκον, μόλις δὲ ἐπίστευσεν εἰς τὰς διαβεβαιώσεις μου ὅτι δὲν ἦτο σπλῆν. Ἀνὴρ τις τὸν ὁποῖον παρηγόρησα διὰ τῆς βεβαιώσεως ὅτι ἡ σύζυγός του δὲν εἶχε σπλῆνα, ἀλλ' ὅτι ἤθελε τὸν φιλοδωρήσει διὰ τέκνου ἐντὸς τινῶν μηνῶν, κατετρόμαξε, διότι εἶχε νυμφευθῇ πρὸ ἐπτὰ ἐτῶν καὶ δὲν εἶχεν ἀποκτήσει τέκνα. Τὸν παρέπεμψα τότε εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχαίου πατριάρχου Ἰακώβ. Ἄλλος ὅστις ἐπίστευεν ὅτι εἶχε τὸν σπλῆνα, εἶχε λιαν ἀνεπτυγμένην τὴν ἀσθένειαν τὴν καλουμένην morbus maculosus Werlhofii, τοῦτον ἐθεράπευσα ταχέως διὰ τῆς χορηγήσεως θειικοῦ ὀξέως, καίτοι μεγάλην ἔδειξεν ἀντίστασιν εἰς λήψιν αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις περιπτώσεσιν ἐξαιρέτως μεγάλοι σπλῆνες συνέβαινον. Τὸ μᾶλλον καταπληκτικὸν καὶ ὅλως νέον εἰς ἐμὲ ἦτον αἱ σπληνικαὶ οἰδήσεις τῶν παιδῶν. Ἐν Καλιφατλί, τὸ ὁποῖον ἐξ ὅλων τῶν τρωϊκῶν μερῶν ἔχει τὴν μᾶλλον κακὴν θέσιν ἐν μέσῳ ἐλώδους χώρας, εἶδον παῖδα διετῆ καὶ ἕτερον δέκα μηνῶν, οἵτινες εἶχον μέγιστα καὶ σπλη-

νότατα σπληνικὰ οἰδήματα· τοῦ δευτέρου παιδὸς ὁ σπλῆν ἐπλήρου σχεδὸν ὁλόκληρον τὸ πρῶτον μέρος τῆς κάτω κοιλίας. Τὸ δὲ περιεργότερον ἦτο ὅτι οἱ ἐνήλικες δὲν εἶχον μεγάλα σπληνικὰ οἰδήματα.

Καὶ ἕτερον περιστατικὸν με ἐξέπληξεν. Ὀλίγον πρὸ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου εἶχον ἐπισκεφθῇ τὰ νοτοκομεῖα τοῦ Βουκουρεστίου καὶ εἶδον ἐκεῖ πολλοὺς πάσχοντας ἐκ πυρετοῦ. Ὁ δρ. Γλύκ μοι ἔδειξε διάφορα περιστατικὰ καθ' ἃ ἀσκήτης μετὰ χρονίας ἡπατίτιδος εἶχε γεννηθῇ ὡς συνέπεια τοῦ πυρετοῦ καὶ με διεβεβαίωσεν ὅτι τοῦτο συχνάκις συμβαίνει ἐν τοῖς διαμερίσμασι τῆς Ῥωμουσίας ἐνθα ὁ πυρετὸς ἐπικρατεῖ. Ἐν Τρωάδι οὐδὲ ἐν εἶδον παράδειγμα τοῦ εἶδους τούτου. (ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΟΙΚΙΛΑ

* * * Κάθισμα ἐκ στερεοῦ χρυσοῦ κατασκευάζεται νῦν ἐν Καλκούτῃ διὰ τινὰ Ἰνδὸν Μαχαραγιά (ἡγεμόνα) διὰ τὸ ὅποιον θὰ πληρώσῃ οὗτος 13,000 λίρ. στερλίνας.

* * * Ἡ ἐπὶ σκοπὸν βολὴ διὰ τόξου εἶναι ἡ προσφιλέστατη φθινοπωρινὴ διασκέδασις τοῦ συρμοῦ ἐν Παρισίοις, παρασκευάζεται δὲ ἰδιαίτερον πρὸς τοῦτο μέρος ἐν τῷ δάσει τῆς Βουλῶνης.

* * * Τὸ φυτόν λαβάνδα ἐξ οὗ γίνεται τὸ ἄρωμα τῆς λαβάνδας καλλιεργεῖται νῦν ἐν ταῖς μεσημβριναῖς Ἰνδίαις μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας, ἐπεὶ δὲ τὰ ξηρὰ ἄνθη αὐτῆς τιμῶνται 60 λίρας κατὰ τόνον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἡ βιομηχανία αὕτη εἶναι πολὺ ἐπικερδής.

* * * Μονομαχία μεταξὺ δύο Παρισίων γυναικῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἐγένετο κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις ἐν τῷ δάσει τοῦ Βενσέν. Οἱ σύζυγοι αὐτῶν παρίσταντο ὡς μάρτυρες, ἀμφοτέραι δὲ αἱ μονομάχοι ἐπληρώθησαν.

* * * Ἡ Ἰαπωνία πολλὴν ἐπιμέλειαν καταβάλλει ἐν τῇ βομβυκοτροφίᾳ. Ἐκθεσίς τελεσθήσεται ἐν τινὶ πόλει τῆς χώρας ἐκείνης ἥτις θὰ περιέχῃ ἅμα μεταξοκωλήκων, κουκούλια, ἰνδικὸν, χάρτην καὶ λίνον.

* * * Ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Ὁσκάρ ἐγινώσκετο πρότερον ὡς ἐπιτυχὴς συγγραφεὺς, ἀλλὰ νῦν ἐστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ μόλις ἐτελείωσε πεντάπρακτον δράμα T d φ ρ ο ὕ ρ ι ο ν τοῦ Κ ρ ο ν δ ἔ ρ γ δ περ παρασταθήσεται ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Στοκόλμης κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χειμῶνα.

* * * Οἱ μῦς τοῦ ἀγροῦ κατέστησαν ἀληθὲς μάστιξ ἐν Ἀλσατίᾳ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο καὶ οἱ γεωργοὶ σπεύδουσιν εἰς καταστροφὴν αὐτῶν. Ἐν τρισὶν ἐξοχικοῖς διαμερίσμασι μόνον ἐντὸς τριῶν ἐβδομάδων 132,000 μῦς ἐξοντώθησαν, ζυγίσαντες ὑπὲρ τοὺς τρεῖς τόνους.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΜΥΘΟΙ καὶ Διάλογοι πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Ἐν Ἀθήναις. Εὐρίσκεται καὶ πωλεῖται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς «Ἐνώσεως» ἀντὶ μιᾶς ν. δραχμῆς.

Ἡ Ἱστορία τοῦ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ συγκειμένη ἐξ 103 τυπογραφικῶν φύλλων, εὐρίσκεται καὶ πωλεῖται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς «Ἀθηναῖδος» ἀντὶ φρ. 8.